

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**Соціальне і правове забезпечення волонтерської
діяльності в Україні в умовах безпекових викликів**

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2023 року*

Київ – 2023

УДК 342.349.3:364-322(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 27.04.2023 р.).

Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. 246 ст.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів» містять короткий зміст результатів науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників та наукових співробітників закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячений актуальним проблемам соціального захисту, охорони здоров'я, правового регулювання та підтримки волонтерів, а також аналізу практики застосування законодавчих та нормативних актів у цій сфері. Збірник містить цінну інформацію для дослідників, викладачів, практиків та всіх, хто цікавиться проблемами волонтерства в Україні та має намір допомогти розвитку цього напрямку в державі.

Розраховано на усіх зацікавлених проблемами волонтерської діяльності в їх соціальних і правових аспектах.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

©Автори публікацій, 2023

©Навчально-науковий інститут права, 2023

©Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

СУХИЦЬКА НАТАЛІЯ,
кандидат юридичних наук, доцент
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК СУПРОТИВУ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Об'єднані люди ніколи не будуть переможені.

Сезар Чавес – американський правозахисник

Повномасштабне вторгнення росії в Україну поставило на порядок денний питання збереження цілісності, незалежності і демократичних свобод нашої держави, в цілому існування України як держави.

Цінності людської безпеки глобалізаційного світового порядку опинились під загрозою через порушення миру на сході європейського континенту. Без перебільшення можна зазначити, що Україна в силу об'єктивних і суб'єктивних обставин не була готова до цих небезпечних викликів. Можна окреслити це і не завершенням реформування української армії, відверта прихильність деяких політичних лідерів, економічна нестабільність, стороннє очікування світової спільноти, невіра у масштабність російської загрози.

Саме така ситуація призвела до спалаху народного супротиву, піднесла на новий рівень суспільну солідарність, яка проявила себе ще з часів Революції Гідності та військової агресії на сході України.

Одним з найбільш потужних виявів мобілізації внутрішніх соціальних ресурсів громадянського суспільства є самоорганізаційні процеси, спрямовані на вирішення найгостріших проблем, що виникли у зв'язку зі збройною агресією та післявоєнним відновленням. Яскравим виявом такої самоорганізації був «спалах» волонтерської активності українців, що розкриває потужну силу громадянського суспільства як суб'єкта суспільних перетворень в Україні [1, с. 25].

Можна констатувати, що на різних етапах розвитку дійсно існували такі доміанти народного захисту як добродчинність, благодійність і волонтерство, що ввідбувались без участі держави або при її всецільній підтримці. Але, на нашу думку, це більш є інструментом соціальної солідарності на ґрунті неспроможності або небажання державних установ виконувати свої функціональні обов'язки. На доказ нашого визначення доводимо, що соціальна допомога в додержавний і державний періоди в різних історичних епохах складалась на підставі історичних подій (війна, епідемії, голод, природні стихії) та була адресною відповідно до конкретних категорій населення.

Сутнісною основою формування волонтерства як соціальної норми в даному випадку є особистий самостійний вибір людини, який реалізується в бажанні брати або не брати участь у волонтерській діяльності, приймати або не приймати ті «правила гри», які пропонуються йому суспільством, державою, місцевою громадою [2, с. 42]. Яскравим проявом народної солідарності, свідомості українського народу та відчуття гідності став швидкий розвиток волонтерської діяльності в Україні.

Основним документом, який визначає особливості та вимоги щодо провадження волонтерської діяльності, є Закон України «Про волонтерську діяльність». Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтер – людина, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги [3]. 15 серпня 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності». Даний Закон збільшив напрями волонтерської діяльності в умовах війни, збільшив дії окремих норм Закону України «Про волонтерську діяльність», зважаючи на широкомасштабну військову агресію російської федерації проти України.

На сьогодні під «волонтерською діяльністю» в Україні розуміють, насамперед, добровільну діяльність громадян чи громадських об'єднань, прямо

чи опосередковано пов'язану з допомогою постраждалому від воєнного конфлікту мирному населенню, переселенцям і військовим [1, с. 27].

Так, у «Рекомендаціях щодо підтримки волонтерства», затверджених Генеральною асамблеєю ООН, термін «волонтерство» належить до «широкого спектра видів діяльності, включаючи традиційні форми взаємодопомоги та самодопомоги, офіційне надання послуг та інші форми громадянської участі, що здійснюються добровільно, для загального громадського блага, і де грошова винагорода не є головним мотивуючим фактором» [4].

Виокремлюючи форми участі волонтерів в допомозі армії і населенню звернемося до узагальнень наукових розвідок вітчизняних вчених. Основними формами волонтерської діяльності індивідуальних волонтерів стали:

- плетіння сіток для маскування;
- пошук дефіцитного обладнання для армії;
- збирання продуктів харчування та передача їх військовим;
- приготування їжі для військових;
- збір коштів на потреби армії;
- участь в евакуації населення;
- збір ліків для передової та госпіталів;
- збір теплих речей та продуктів першої необхідності для переселенців;
- забезпечення кормами притулків для тварин і зоопарків;
- психологічна підтримка: формування і підтримка на належному рівні психологічного стану населення;
- надання медичної допомоги [2; с. 114, 116].

Неабияку роль в наближенні перемоги над росією відіграють громадські волонтерські організації, які, крім означених вище видів діяльності,

- вивчають потреби фронту;
- здійснюють збір коштів з різних джерел;
- здійснюють пошук, замовлення та придбання як в Україні, так і за кордоном певного обладнання;

— працюють як логістичні компанії, які забезпечують завезення, оформлення й транспортування до зони бойових дій.

Найбільш відомими організаціями, що здійснюють діяльність за окресленими напрямками, є благодійний фонд «Повернись живим», ГО «Армія SOS», Товариство Червоного Хреста України, Правозахисна організація «Восток SOS», Фонд «Голоси дітей», Волонтерська організація Фонд «Мир і Ко», Всеукраїнський центр волонтерів «People's Project», Фонд Сергія Притули та інші.

Окрім того, є численні волонтерські організації, які не працюють з фронтом, а допомагають у тилу – від забезпечення притулку для домашніх улюбленців, що втратили господарів під час бойових дій, до закупівлі й забезпечення ліками й продовольством соціально незахищених соціальних груп, особливо внутрішньо переміщеним особам, особам з інвалідністю, людям похилого віку, населенню в де окупованих зонах.

Відтак, можна констатувати, що волонтерський рух показав незламність і силу духу українського народу.

Список використаних джерел:

1. Панькова О. В., Касперович О. Ю., Іщенко О. В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи . Український соціум. 2016. № 2(57). С. 27.

2. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39498/Volonterska%20diialnist%20v%20Ukraini.pdf?sequence=1>

3. Закон України «Про волонтерську діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (зі змінами 13.12.2022 р.)

4. United Nations General Assembly (UNGA) (2002). Recommendations on support for volunteering (A/RES/56/38). Resolution adopted by the General Assembly at the fifty-sixth session – Agenda item 108 [Электронный ресурс]. URL : <http://www.unv.org/fileadmin/docdb/pdf/2002/a56r038-e.pdf>